

ฝักใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากด อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันลงที่ใจใจ เรื่องของศาสนาเป็นเรื่องของนามธรรม เรื่องของหัวใจนะ ศาสนาสอนคนใจเราให้รับรู้เรื่องของศาสนา ทุกข์สุขมันอยู่ที่ใจทั้งหมด แต่สิ่งปลูกสร้างข้างนอกมันเป็นสิ่งปลูกสร้างข้างนอก ตัวอย่างพวกโบราณวัตถุต่างๆ สิ เพราะคนเราศรัทธามาก แล้วพวกพระมหากษัตริย์ต่างๆ สร้างไว้เนี่ย ตัวอย่างเจาะภูเขาเป็นถ้ำๆ เลขบูชา บูชาอันนั้นหัวใจเป็นบูชาใช้ไหม ฉะนั้นหัวใจดวงนั้น ดวงที่ผู้มีอำนาจสั่ง หัวใจดวงนั้นเป็นบุญกุศล

นี่เหมือนกัน เวลาอาจารย์มหาบัวท่านพูดนะ โบสถ์ วิหารต่างๆ นี่ไม่ได้ไปสวรรค์นะ คนสร้างต่างหาก หัวใจที่สร้าง หัวใจที่สร้างโบสถ์สร้างวิหารนั้นไปสวรรค์ สิ่งที่ปลูกสร้างนั้นเป็นแค่เครื่องแสดงออกของใจเท่านั้น นี่เครื่องแสดงออกมันแสดงออกเป็นทางวัตถุใช้ไหม นี่ศาสนาของเราเนี่ย เราทำกันเห็นไหม มาทำบุญทำกุศลนี้เพื่อจะให้เข้าถึงหัวใจเลย หัวใจเป็นผู้ปฏิบัติ แต่หัวใจปฏิบัตินี้อาศัยอามิสทานใด ทานนี้เป็นอามิส เห็นไหม สิ่งปลูกสร้างนี้เป็นอามิส สร้างโบสถ์ สร้างวิหาร สร้างวัตถุขึ้นมาเป็นอามิส เพราะเราไม่สามารถเข้าถึงจุดศูนย์กลางของความจริงได้ เห็นไหม ต้องศึกษาไป บวชเป็นพระต้องศึกษา

ศึกษาในอะไร? ในมรรคญาณ ในมรรควิธีเข้าไปถึงดวงจิตของเรา นี่ดวงจิตมันละเอียดอ่อนมาก หัวใจเราละเอียดอ่อนมาก ต้องอาศัยสิ่งที่จับต้องได้ ถึงต้องมีอามิสก่อน พอมีอามิสเห็นไหม มีทาน มีศีล มีภาวนา เรื่องของทานนี่เรื่องของอามิสทั้งหมดเลย แต่อามิสนี้ก็เพื่อความสุขของเรา เพื่อเจตนา เจตนาของท่านออกไปขึ้นมานี้ พอมีทานออกไปขึ้นมา ทานอันนั้นเป็นบุญกุศลอันนั้น หลักเข้ามาสนองให้ใจนี้เบิกบานขึ้นมา ก็เลสมันจะยุบขอบตัวลง

กิเลสนี้ศีลได้เริ่มปกป้องตั้งแต่ที่แรก เรื่องเราจะออกมาทำนี่ ที่ไหนก็ที่นั่นแหละ เวลาโยมมากันอย่างนี้ เราจะบอกว่า ทำไมต้องไปที่ไกลๆ ทำไมต้องแสวงหา ทำไมไม่ทำบุญที่เราควรทำ สิ่งนั้นจริงอยู่นะ พระพุทธเจ้าบอกว่า ทำบุญที่ไหน บุญควรที่เราพอใจ เราพอใจที่ไหนก็ทำที่นั่น พระเจ้าพิมพิสารเป็นผู้ที่ถามพระพุทธเจ้าเองว่า

“บุญควรทำที่ไหน”

“ทำที่พอใจ”

แต่เวลาเอาผลกันล่ะ? ถ้าผลต้องพูดอีกอย่างหนึ่งแล้ว ผลนี้อยู่ที่เนื่อนาบุญใจ เนื่อชาติ หวานดี เห็นไหม เราถึงแสวงหากัน เพราะเราเชื่อใจลงใจที่ไหน เราทำบุญที่นั่นเราได้ผลบุญมาก ผลบุญมาก กิเลสมันก็โดนรังแกมาก ถ้าผลบุญน้อย กิเลสมันก็มีอำนาจมากกว่า เห็นไหม กิเลสหมายถึงว่า บุญกุศลนั้นย้อนกลับมาๆ พอย้อนกลับมาบีบกิเลสมันเบาบางลง ความทำของเราพอใจขึ้นไป

อย่างเช่นไปหาครูบาอาจารย์นี้ เราไปหาครูบาอาจารย์ เราชื่นใจ เราพอใจนี้ มันอยากไปอีก เห็นไหม ความอยากไปซ้ำสองซ้ำสามซ้ำสี่นี้บุญกุศลได้กว้างขึ้นๆ พอกว้างขึ้นกิเลสมันก็ต้องยุบขอบตัวลง นี่อามิสทาน แต่อามิสนี้ก็เป็นที่ว่าเป็นเครื่องใช้สอยบุญกุศลที่ว่า บุญกุศล เห็นไหม บุญกุศล บุญและบาปติดดวงใจไปทุกดวง ตายเกิดในวัฏฏะนี้บุญพาเกิด ได้มีโอกาสมีความทุกข์ แต่ก็ยังพอประทัง แต่ถ้าคนทุกข์จัดๆ เห็นไหม นี่บุญพาเกิด บาปพาเกิด บุญพาเกิดเป็นกุศล บาปพาเกิดแต่ต้องเกิดอีก การเกิดการตายนี้ บุญกุศลบุญและบาปพาไป พาไปนี่ บุญเป็นอามิสที่ว่ามันขับเคลื่อนไปตลอด

แต่ทำสมาธิ เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา ถ้าทำสมาธินี้บุญนี้แนบเข้าไปที่ใจ เวลาพระพุทธเจ้าจะนิพพาน เห็นไหม “อานนทฺ บอกเขาเกิดการปฏิบัติบูชาสำคัญกว่า” การปฏิบัตินี้เรายกร่างกายเลย อย่างเช่นเราปฏิบัตินี้เรายกร่างกายนี้ถวายพระพุทธเจ้านะ อย่างเช่นเราจะอยู่ปกตินี้ เราจะอยู่กิริยาอะไรก็ได้ แต่เวลาเรานั่งประพฤติปฏิบัติเราต้องขัดสมาธิ เห็นไหม เพื่อทำ

ให้จิตนี้สงบ ร่างกายนี้สงบก่อนจิตสงบ นี่คือการเสียโอกาส โอกาสการเป็นอิสระของเราเพื่อถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เอากายนี้ถวายแล้ว

เริ่มต้นภาวนานี้ บุญกุศลนี้คนมองไม่เห็นที่เรายกกายนี้ถวายพระพุทธเจ้าก่อนชั้นหนึ่ง แต่ผลที่ได้มานั้นอีกชั้นหนึ่งนะ ถ้าได้เข้ามาถึงใจนี้ได้อีกชั้นหนึ่ง พอใจนี้เข้าเป็นเนื้อนี้สุขที่ไม่ต้องเกิดจากอามิส สุขที่เป็นสุขความจริง พอจิตมันสงบขึ้นมา มันจะแว้งว้าง มันจะแปลกประหลาดมหัศจรรย์นี้ ของใดๆ ในโลกนี้ไม่มี เวลาจิตเป็นความสงบ มันแว้งว้างเข้าไป ไม่มีสิ่งในโลกนี้จะเปรียบเทียบ อันนี้ไม่มี มันเป็นสัมผัสธรรม

นี่จิตเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิก็เป็นพื้นฐานของใจ เราต้องพัฒนาปัญญาขึ้นไป ถ้าไม่พัฒนาปัญญาขึ้นไปนี้ อาจารย์บอกว่า น้ำเต็มแก้ว จิตเป็นสมาธิจะเป็นสมาธิอยู่อย่างนั้น ใส่ น้ำลงไปเต็มแก้วแล้วเต็มแก้วอยู่อย่างนั้น ถ้าสมาธินี้เป็นปัญญาโดยธรรมชาติของมันเองนี้ ไม่มีใครคิดอยู่เวลาในการประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นไปอัตโนมัติ เราวิปัสสนากัน พระที่บวชเข้ามาแล้วทำ ความเพียรกันจะเจริญรุกหน้าไปตลอดเลย ไม่เสื่อมถอยหลังลงออกมา แต่ทำไมเวลาเจริญรุกหน้าไปๆ บทเวลามันเสื่อมลงมา ทำไมมันเสื่อมลงมา

เห็นไหม เพราะน้ำเต็มแก้วแล้ว พอเต็มแก้วก็กักไว้นี้ น้ำมันต้องระเหยไป มันต้องมอดไป นี่เหมือนกัน สมาธิธรรมนี้มันต้องแปรสภาพโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจังทั้งหมด ทั้งที่สมาธิก็มีอยู่ บางทีเราก็มีอยู่ จิตเราสลายนี้มันเหมือนกับเป็นสมาธิ แต่เป็นสมาธิของปุถุชนธรรมดา เป็นสมาธิของมนุษย์โลกเรา เห็นไหม แต่สมาธิที่ทำสมณะเข้าไปให้เป็นสมาธิอันนั้น มันเป็นใจที่แยกออกไปจากโลกียะ เป็นโลกุตตระ

โลกียะหมายถึงว่า ความสงบสุขในโลกนี้ โลกุตระความสงบสุขอันนี้มันแบ่งแยกออกไป มันจะยกขึ้นวิปัสสนา พอยกขึ้นวิปัสสนาออกไป อันนั้นนะ นี่พัฒนาปัญญาขึ้นมา สืบสมาธิ ปัญญา ถึงเปิดพร้อมใจ ปัญญาอันนี้ปัญญาในอะไร? ปัญญานั้น เห็นไหม เวลาเกิดปัญญาขึ้นมา เกิดสมาธิหรือเกิดปัญญานี้ มีสัมมา กับมิมิจจา ปัญญาถูก ปัญญาผิด ปัญญาเห็นแก่ตัว เราว่าเป็นปัญญานะ ปัญญาคิดว่าเราต้องควรทำอย่างนั้น นี่อันนี้เป็นปัญญาไหม? เป็นปัญญา แต่

มันไม่เป็นสัมมาทิฐิ การงานไม่ชอบ การงานชอบ งานนี้ถ้าปัญญาชอบ ปัญญานั้นต้องเป็นกาย เวทนา จิต ธรรม ปัญญาพิจารณาคือคล้ายในกาย เวทนา จิต ธรรม นี่ถึงว่างานชอบไป

งานชอบ เห็นไหม ในมรรค ๘ เห็นไหม มรรค ๘ เกิดสมาธิ เกิดปัญญา แต่ใช้ในทางที่ผิด มันก็ยังมรรคไม่สามัคคี มรรคไม่สามัคคี มักโคยังไม่เกิด ญาณอันนี้ไม่เกิด เห็นไหม มันเป็นปัญญานอกใจ ถ้าปัญญานี้ ปัญญาในปัญญาต้องเกิด ในกาย เวทนา จิต ธรรม ขุดคุ้ยแยกแยะลง ที่นี้ ปัญญาซ้อนกลับมา พอปัญญามันซ้อนกลับมานี้ เห็นไหม นี่งานชอบ พองานชอบปัญญา นั้นชอบอยู่แล้ว พองานชอบ ปัญญาชอบแต่งานไม่ชอบ ปัญญาชอบหมายถึง เราคิดถูกต้อง เรา คิดอยู่ แต่งานผิดนี้ งานผิดเป้าหมายผิด พอเป้าหมายผิดเบี่ยงเบนประเด็นออกไป นี่อุตส่าห์สร้าง สมขึ้นมา

นี่อาจารย์ว่าไว้ เห็นไหม เราหาма เครื่องทำอาหารเครื่องปรุงอาหารนี้เอามาเต็มเลย แล้ว เรามากองไว้ เราไม่ลงหม้อ แยกขึ้นมาให้เป็นแ่ง นี่ก็เหมือนกัน เราอุตส่าห์สร้างบุญกุศลขึ้นมา เพื่อพัฒนาขึ้นมา เพื่อทำใจให้เป็นสมาธิขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมา งานไม่ชอบ นี่มันยากมันยากตรง นี้ มันถึงต้องมีครูบาอาจารย์ไง ต้องมีครูบาอาจารย์คอยชี้คอยเปรียบ ครูบาอาจารย์ก็เคยผ่านไปแล้ว

นี่ถึงบอกว่า ในสมัยก่อนพุทธกาลนะ พระพุทธเจ้าไม่มีตำราเลย ต้องค้นคว้าเอง สิ่งนี้ไม่มี แต่มีตำราอยู่ เราเดินตามตำรากัน เราเดินตามแผนที่กัน เราก็ยังตกหลุมตกร่องกันนะ เราไปไม่ถึงทาง เราเข้าไม่ถึงเพราะอะไร นี่เพราะความไม่รู้ เพราะกิเลสมันอยู่ในตัวของเราเอง ความเคย ใจของเรา เราคิดว่าเราคิดแล้วถูกต้อง ความถูกต้องนี้มันคิดตลอด แต่ความถูกต้องของเรา เห็น ไหม อาจารย์ถึงบอกว่า ให้ถามตัวเองก่อน ให้ตั้งประเด็นขึ้นมาเพื่อแยกออกมา อันนี้จริงหรือ เห็นไหม มรรคผลนี้มีจริงหรือไม่มีจริง เราทำถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง นี่ให้ถามตัวเองขึ้นมา

พอถามตัวเองขึ้นมา มันจะมีทาง ๒ แพร่งให้เราแยกออกไป อันนี้ผิดหรือถูก อันนี้ผิด หรือถูก พอทาง ๒ แพร่งขึ้นไปแล้ว พิจารณาซ้อนขึ้นไปเลย ซ้อนหมายถึงว่า พิจารณาตามขึ้นไป ถ้าถูกต้องมันจะวกเข้าไป วกลงไปหมายถึงมันเพิกออก เพิกออก ความเพิกออกจะเบาขึ้นมา

เพิกออกจะเบาขึ้นมา แต่ถ้าผิดขึ้นมานะ มันเว้งว่างอยู่ แต่มันไม่เพิกออก พอมันเว้งว่างแล้วมันถึงทางตัน พอทางตันแล้วมันจะถอยลงมา นี่มันเป็นอนิจจังไง พอเราขึ้นไปถึงที่สุดแล้วนี่ พลังงานทุกอย่างใช้ออกไปแล้วนี่ มันจะมคมอดไปโดยธรรมชาติของมัน

พอจิตมันพัฒนาขึ้นไปแล้วนี่ มันจะถอยลงมาๆ ความถอยลงมานี้ เห็นไหม นี่สัพเพธัมมา อนัตตา มันหมุนไปออกไปตลอดไป นี่ปัญญามันถึงว่าปัญญาในงานที่ชอบ งานที่ชอบนี่ถึงว่าเป็นงานเราคิดว่าเป็นงานที่ชอบเฉยๆ มันเป็นมรรคตัวหนึ่งเห็นไหม ในมรรค ๘ งานชอบ ความเพียรชอบ ความดำริชอบ ปัญญาชอบ สมาธิชอบ สติชอบ ใจ สติระลึกชอบอยู่ สติระลึกอยู่ แต่ทำงานอื่น เห็นไหม นี่ต้องรวมตัวกัน เกิดขึ้นแล้วหาขึ้นมาเป็นเครื่องมือขึ้นมาหาใช้แล้วยังต้องให้มันพอดีกัน พอดีกันหมายถึงว่า มันรวมกันเป็นมรรคสามัคคี มรรคสามัคคีถึงชำระกิเลสได้

นี่เริ่มต้นจากทาน เห็นไหม จากทานนี้ จากอามิสยกขึ้นมา พัฒนาขึ้นมา นี่ศาสนาเราประเสริฐตรงนั้น ถึงว่าถ้าจะสร้างวัตถุมันก็สร้างวัตถุไป แต่ถ้าจะสร้างคน เห็นไหม คน เรื่องนี้มันเกิดที่ใจ นี่อาการของใจทั้งหมดนะ สร้างคน ศาสนานี้สร้างคน คนนี้ถึงไปสร้างวัตถุ เห็นไหม ถ้าเราสร้างคนขึ้นมาเราก็ต้องไปตามประสาที่ อยู่กับธรรมชาติ อยู่กับสิ่งที่ทำให้ใจนี้ควรแก่การทำงาน แต่ถ้าลองไปสร้างวัตถุขึ้นมา มันก็ได้ประโยชน์กับคนสร้าง คนที่สร้างนั้นได้ประโยชน์แล้วคนอื่นก็มาใช้ประโยชน์

อาจารย์มหาบัวบอกว่า ท่านสร้างเจดีย์ของครูบาอาจารย์นี้ จะกี่ล้านก็แล้วแต่ ใครกราบเท่าไรมันก็เข้าถึงใจดวงนั้น ถ้ากราบถึงตรงนั้นนะ เรากราบถึงคุณงามความดีของครูบาอาจารย์ พอกราบขึ้นไปนี่ ดวงใจนั้นมันจะสุขขึ้นมา การกรานั้นเป็นประโยชน์ทั้งหมด นี่ท่านสร้างขึ้นมา ท่านเป็นบุญกุศลอยู่แล้วด้วย แล้วสร้างขึ้นมาบุญกุศลจะตกกับผู้สร้างใจ ผู้ที่ไปกราบก็ได้บุญกุศลตลอดไปๆ

นี่เหมือนกัน ถ้าสร้างวัตถุใช้ไหม แต่ถ้าสร้างใจขึ้นมา ใจเป็นผู้สร้าง ใจนี้ประเสริฐขึ้นมาเป็นผู้สร้าง นี่ใจอาจารย์มหาบัวประเสริฐแล้วถึงออกมาสร้างสิ่งที่ให้เรากราบไหว้บูชากัน ถ้าใจ

ประเสริฐแล้วมันเห็นคุณประโยชน์ของการก่อสร้าง สร้างมาเพื่อเป็นประโยชน์นะ ถ้าใจยังเห็นว่าเป็นประโยชน์ของตัวเอง มันสร้างขึ้นมาเป็นประโยชน์ของตัวเอง แต่สร้างขึ้นมาเป็นประโยชน์ของตัวเองแล้วนี้ ตัวเองสร้างขึ้นมาแล้วก็ต้องหาขึ้นมาสร้าง

นี่ท่านถึงบอกว่า ถ้าอิฐ หิน ทราย ปูน มันเป็นวัตถุ อิฐ หิน ทราย ปูน เห็นไหม ใครสร้างก็สร้างได้ แต่เราต้องสร้างใจเราก่อน เราถึงย้อนกลับมาตรงนี้ไง ใครจะสร้างวัตถุก็สร้างวัตถุไป เราจะสร้างใจของคน เอวัง